

Teatis 2040. aasta kliimaeesmärgi kohta COM(2024) 63

Teatis CO₂-heite tööstusliku haldamise kohta COM(2024) 62

Otsuse ettepanek koordineerimiskogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 14.05.2024

KOKi esitamise tähtpäev 22.05.2024

VV esitamise tähtpäev 30.05.2024

Vastutav ministeerium: Kliimaministeerium.

Kaasata järgmisi ministeeriume: Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Seisukoha võtmist peab oluliseks peaminister või minister (VVS § 20¹ lg 2);

Sisukokkuvõte

Komisjon avalikustas 6.02.2024 kaks teatist:

- KOM soovitus 2040 kliimaeesmärkideks
- EL CO₂-heite tööstusliku haldamise teatis

EL on seadnud endale õiguslikult siduva eesmärgi saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, millesse kõik majandussektorid peavad panustama. ELi kliimaseaduse järgi tuleb välja töötada ka ELi 2040. aasta kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise vahe-eesmärk. Tuginedes Euroopa teadusnõukoja soovitustele, teeb komisjon ettepaneku vähendada

2040 aastaks kasvuhoonegaaside heidet 1990. aasta tasemega võrreldes 90%. See on üldine üleeuroopaline eesmärk, mis ei sea veel täpsemaid ootusi sektoritele või liikmesriikidele. Avaldatud teatised ei sätesta riikide jaoks veel otseseid kohustusi, kuid annavad aimu, kuhu riigid ühises õigusloomes liiguvad. Teatiste eesmärk on anda ühiskonnale, valitsustele ja ka ELi tööstusele ja investoritele pikaajaline visioon ja signaal. Eesmärgi saavutamiseks vajalikud õiguslikud ettepanekud jäetakse pärast EL parlamendi valimisi uue komisjoni otsustada.

Teatise 2040. aasta kliimaeesmärkideks põhielemendid:

Selleks, et 90% KHG vähenemist aastaks 2040 ELis saavutada, pakub KOM teatises järgmisi meetmeid:

- Läbiv eeldus on 2030 raamistiku ehk „Fit for 55“ eesmärkide elluviimine (koos LULUCF'ga). Praeguse seisuga ei ole EL tervikuna 2030. aastaks 55% KHG heite vähendamise trajektoiril. Komisjoni hinnangul dets 2023 seisuga on see 51%.
- Kirjeldatakse uute tehnoloogiate rolli heitkoguste vähendamisel nn raskesti dekarboniseeritavates sektorites (süsiniku eemaldamise tehnoloogiate abil, mis on põhjalikumalt kirjeldatud süsinikuhalduse teatises), energiatarbimise vajadusi, toidusüsteeme.
- Energeetika fookuses on taastuvate ja vähese CO₂-heitega lahenduste kiirem rakendamine. Elektrifitseerimine maanteetranspordis ja küttesektoris ning võrkude ja salvestusvõimekuse parendamine on samuti olulised vahe eesmärgi saavutamiseks.
- Tööstuse puhul on fookuses uute keskkonnasõbralike tehnoloogiate arendamine, millele peaksid kaasa aitama riiklikud ja erainvesteeringud, toetudes olemasolevale Innovatsioonifondile ja sihistatud grantidele. Süsiniku piirimeetmete rakendamine ja rohetehnoloogiatest sõltuvuse ennetamine on samuti prioriteediks.
- Merendus- ja lennundussektoris tuleb soodustada madalaheitega kütuste kasutuselevõttu (nt e-fuel ja uue põlvkonna biokütused).
- Põllumajandussektoris keskendutakse toiduainetööstuse ja biomajanduse jätkusuutlikkuse suurendamisele, mis hõlmab kogu tarneahela kaasajastamist uute tehnoloogiatega. Selle raames edendatakse põllumajanduses vähese CO₂-heitega alternatiive ja ringlussevõtu praktikaid, nagu näiteks töödeldud sõnniku kasutamist. Fookuses on digitehnoloogiate kasutuselevõtt KHG bilansi kvantifitseerimiseks, süsinikupõllumajanduse ning täppispõllumajanduse edendamine ja biomajanduse jaoks jätkusuutliku biomassi tagamine.
- Aastaks 2040 seatud eesmärkide saavutamiseks vajab energeetikasektor 2031–2040 perioodil hinnanguliselt 700 miljardit

eurot ja transpordisektor veel 860 miljardit investeringuid. Välisinvesteeringute ligimeelitamiseks ja hoidmiseks ELis on vajalik tegeleda maksumuudatuste, finantsinstrumentide parema kättesaadavuse, oskuste arendamise, energia hindade ja regulatiivse koormuse kohandamisega. ETS on läbivalt oluline, kuid sealjuures on tähtis ka. Õiglase ülemineku puhul tuleb jätkata vastavate meetmetega ka pärast 2030. a.

CO2-heite tööstusliku haldamise teatise põhielemendid:

CO2 tööstusliku haldamise teatise põhielemendid on välja töötatud eesmärgiga panustada oluliselt 2040. aasta sihiks seatud 90% kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgi saavutamisse. Dokumendi fookus on innovaatilistel tehnoloogiatel, mis võimaldavad CO2 kogumist otse atmosfäärist või selle eemaldamist ja seejärel selle säilitamist või alternatiivset kasutust. Eriline tähelepanu on suunatud tehnoloogiate rakendamisele sektorites, kus dekarboniseerimine osutub keerukaks, nagu näiteks tsemenditööstus ja jäätmetest energia tootmine. Rõhk on asetatud ka investeeringutele ja rahastamisele, teadusuuringutele, innovatsioonile, teadlikkuse tõstmisele ning rahvusvahelisele koostööle, et kiirendada nende tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Konkreetsemalt keskendub teatis kolmele peamisele CO2 tööstusliku haldamise viisile:

- CO2 kogumine ja säilitamine (CCS): hõlmab fossiilse, biogeense või atmosfäärilise päritoluga CO2 heidete kogumist, millele järgneb püsiv ja ohutu geoloogiline säilitamine.
- CO2 kogumine, säilitamine ja kasutamine (CCU): see lähenemine hõlmab kogutud CO2 kasutamist, asendamaks fossiilset CO2 sünteetilistes toodetes, kemikaalides või kütustes, aidates seeläbi kaasa ringmajanduse põhimõtetele ja vähendades fossiilsete materjalide sõltuvust.
- CO2 eemaldamine atmosfäärist: selles kategoorias kasutatakse tehnoloogilisi lahendusi biogeense või atmosfäärist kogutud CO2 püsivaks ladustamiseks, aidates otse vähendada atmosfääri CO2 taset.

Lisaks soovib komisjon koostada süsiniku püüdmise ja säilitamise tehnoloogiate strateegia, et luua keskkond, mis võimaldab arendada ja laiendada erinevaid tööstuslikke CO2 haldamise lähenemisviise. Teatistes käsitletakse CO2 transpordi taristut, mis on oluline element CO2 tööstuslikus haldamises. See hõlmab süsteeme, mis võimaldavad kolme nimetatud tehnoloogia abil kogutud CO2 transportimist kasutuskohadesse tööstuslikes protsessides või püsivaks ladustamiseks. Transport võib toimuda torujuhtmete, laevade, maantee- või raudteetranspordiga, olenevalt

geograafilisest asukohast ja logistilistest vajadustest. See võimaldab CO2 kasutamist erinevates rakendustes, nagu ehitustooted, sünteetilised kütused, plastid või muud kemikaalid, toetades nii dekarboniseerimise eesmärke kui ka säästva majanduse arengut.

Mõju ja sihtrühm

Üleminek rohelisele majandusele tähendab suuri investeeringuid taastuvenergiasse ja energiaefektiivsusesse, mis omakorda loob miljoneid uusi rohelisi töökohti. Suurenenud energiaefektiivsus ja taastuvenergia osakaalu kasv vähendavad sõltuvust imporditud fossiilkütustest, suurendades energiaturvalisust ja vähendades pikas perspektiivis energiakulusid. Eesmärgi saavutamiseks on vajalikud olulised investeeringud puhtasse tehnoloogiasse ja infrastruktuuri. Need investeeringud nõuavad suurt algkapitali, kuid pikas perspektiivis toovad kaasa tegevuskulude vähenemise. Teatud sektorid, näiteks fossiilkütustest sõltuvad tööstusharud, peavad kohanema või vähendama oma tegevust, mis võib kaasa tuua töökohtade kaotusi. Kiire tehnoloogiline areng on hädavajalik, et saavutada 2040. aasta kliimaeesmärgid, mis nõuab ka tööjõu oskuste ajakohastamist.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad sidusrühmad ja partnerid, sh keemiatööstuse, biokütuste, ehitusmaterjalide, taastuvenergia tootjate, toiduainetööstuse, põllumajanduse, laevaomanike, ringmajandusettevõtete, metsa ja pidutööstuse, transpordisektori, keskkonnaühenduste ja ülikoolide esindajad.